

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 1. marts 2018 kl. 09:30 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen, Bredgade 42, København.

Som dommere fungerede landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen, førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges fortsat hovedforhandling.

24. afd. nr. B-3448-14:

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond
som mandatar for _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

8) _____

9) _____

10) _____

11) _____

12) _____

13) _____

14) _____

15) _____

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

17) _____

18) _____

19) _____

20) _____

21) _____

22) _____

23) _____

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)
mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

For sagsøgerne mødte advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen.

For sagsøgte mødte advokat Peter Biering. Med advokaten mødte tillige advokatfuldmægtigene Emil Wetendorff Nørgaard og Malthe Gade Jeppesen.

Der var ikke mødt nogen sagsøgere.

Som vidne mødte Anders Koustrup Kærgaard.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Anders Koustrup Kærgaards tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Der blev under afhøringen af vidnet forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra CYAN 4.

Anders Koustrup Kærgaard forklarede blandt andet, at han blev student i 1991. Han begyndte ved Garderhusarregimentet i Næstved i 1992, hvor han kom til en opklaringseska-

dron. Han blev under sin tjeneste i opklaringseskadronen uddannet til sergent og efterfølgende løjtnant, hvorefter han blev delingsfører. Han uddannede sig derefter til lærer og løste med mellemrum fortsat opgaver i forsvaret. Han blev senere tilknyttet en lokal forsvarsregion med henblik på at forestå uddannelse i opklaringsarbejde. I 2001 besluttede han efter "9/11" med sig selv, at han ville melde sig til eventuelle opgaver med det danske militær i udlandet.

En god kollega, Henrik Dupont, opfordrede ham omkring februar 2004 til at tage med til Irak. Staben blev samlet 1½-2 måneder før udsendelsen. Overordnet gik den missionsforberedende uddannelse ud på at få hold 4 til at fungere som en helhed. Staben blev eksempelvis uddannet i kommunikationssystemerne. Spejdereskadronens soldater blev blandt andet undervist i etablering af checkpoints. Han havde ikke så meget med spejdereskadronen at gøre under missionsforberedelsen. Han mødte dem første gang under et uddannelsesforløb i Oksbøl. Rammerne for magtanvendelse er afhængig af den enkelte mission. Rammerne i Bosnien adskilte sig f.eks. fra rammerne i Afghanistan og i Irak. Under den grundlæggende soldateruddannelse undervises man i krigens love, herunder behandling af krigsfanger og soldaters handle- og meldepligt i tilfælde af overgreb. Også i forbindelse med den missionsforberedende uddannelse blev de undervist grundigt i krigens love, blandt andet Genevekonventionen. Det foregik i gymnastiksalen i Oksbøl. Det var formentlig omkring fem uger, inden de tog afsted til Irak. Uddannelsesforløbet i Oksbøl varede et par uger. Der var flere forskellige undervisere, herunder militærjurister fra Svanemøllen Kaserne. Hans indtryk var, at de blev uddannet i krigens love, fordi det ville være vigtigt at kende til disse under udsendelsen. Hold 3 havde haft en kedelig sag med lidt hårdhændet fangebehandling, så der var fokus herpå. Det var Hommel-sagen, som var i alles bevidsthed, og noget, man talte om. Han fik at vide i det sene forår 2004, at Annemette Hommel skulle briefe soldaterne på hold 4 om de korrekte procedurer. Det kom hun imidlertid ikke til, fordi hun blev hjemsendt på grund af den hårdhændede fangebehandling. De begyndte at modtage efterretningsinformationer ad forsvarets kanaler fra Irak i maj eller juni 2004, da staben for hold 4 var blevet samlet. Informationerne tilgik efterretningssektionen. De var i sektionen derfor allerede inden udsendelsen klar over, at der havde været tilfælde af fjendtlig infiltration i de irakiske styrker. Han havde inden udsendelsen været på PSYOPS-kursus. PSYOPS står for psykologiske operationer og kan omhandle blandt andet information af og møder med lokale med henblik på at fremme operationer og håndtere eftervirkningerne heraf i lokalsamfundet.

Det var almen kendt i den danske bataljon, at der var risiko for mishandling af fanger i irakiske fængsler. De modtog i efterretningssektionen på hold 4 ikke informationer om tidligere fangeklager. Han har ikke tidligere set rapporten af 30. juni 2004 over fangebesøgen den 23. juni 2004, jf. ekstraktens bind V, side 15. Indholdet siger ham ikke umiddelbart noget. Efterretningssektionen modtog, så vidt han kan vurdere ud fra dokumentet, ikke rapporten. De modtog informationer om fangebehandling af de engelske efterretningsenheder. De var meget fokuserede på ikke at gentage de fejl, der blev begået i Abu Ghraib og i Hommel-sagen.

Han var udsendt på hold 4 i seks måneder til Irak. De afrejste til Irak den 12. august 2004. Han gjorde tjeneste i samlet 11 måneder. De ”overskydende” måneder medgik til forberedelse af missionen, og da han kom hjem fra udsendelsen, var der endvidere et afløb, hvor han blandt andet tilbageleverede udrustning m.v. Han fik PTSD som følge af udsendelsen til Irak.

Da han ankom til Irak, fik han indtryk af, at landet havde ændret sig i perioden fra hold 3 til hold 4. Der var konflikter mellem sunnier og shiaer i den sydlige del af landet. Dette kunne godt hænge sammen med magtoverdragelsen i sommeren 2004. Genevekonventionen var gældende for hold 4 under udsendelsen. Hold 4 blev så at sige ”bænket” side om side med deltagerne fra hold 3 med henblik på overdragelse af opgaver. Hold 4 var i store træk et helt nyt hold uden gengangere på ledelsesniveau fra tidligere hold. I august 2004 var Jesper Møller-Pedersen ikke næstkommanderende i efterretningssektionen, for han kom først derned senere. Næstkommanderende var i stedet kaptajn Henrik Dupont. Major Jens Adamsen var chef for efterretningssektionen. Henrik Dupont blev chef for sektionen, da Jens Adamsen tog hjem, vistnok i oktober 2004. Han rejste hjem lidt pludseligt. Henrik Dupont tog på ”leave” kort tid inden Operation Green Desert. I forhold til det praktiske stabsarbejde, f.eks. udarbejdelse af planer og rapporter, var det Jesper Møller-Pedersen, der, efter at han var ankommet til Irak, ”taskede” opgaver og fordelte dem til personer i efterretningssektionen.

Forholdene i Basra-området var ændret radikalt fra at være en genopbygningssituation til at være en situation med håndtering af oprørere. Koalitionsstyrkerne mistede troværdighed i Irak i forhold til budskabet om, at man ville bidrage til sikkerhed og genopbygning på grund af hændelsen i Abu Ghraib. Militserne udnyttede denne episode til at retfærdiggøre deres kamp. Der var i perioden fra august til november 2004 en svingende intensitet i kon-

flikterne. Sunnier og shiaer havde i mange år levet relativt fredeligt sammen i andre dele af landet og var gift ind i familier med hinanden. Omkring Az Zubayr lå der en stor militærlufthavn, hvorfor der var en stor koncentration af sunnimuslimske militærfolk. Amerikanernes afsættelse af Saddam Hussein og hans styre indebar, at militærfolkene blev afskediget, og shiaerne overtog disse stillinger, hvilket gav spændinger.

Hold 4 havde bl.a. til opgave at uddanne de irakiske sikkerhedsstyrker, men dette var vanskeliggjort af, at styrkerne var infiltreret af lokale oprørsmilitser. Mange af officererne boede i lokalområdet. Han mener ikke, at det havde nogen betydning for de danske styrkers opgaveløsning, at sikkerhedsstyrkerne havde shiamuslimske soldater, og man kan ikke generelt forklare problemerne i Irak med, at de var udslag af en sekterisk konflikt mellem sunnier og shiaer. Det område, fra hvilket vidnet skulle indhente efterretninger, omfattede politistationerne Safwan, Umm Qasr og Khor Zubayr. Az Zubayr lå ligeledes inden for hans område. De havde fået oplyst af den enhed, der var i landet før hold 4, at politichef Nasir Hamood Habsy i Umm Qasr havde tilknytning til Madhimilitsen, der bestod af væbnede shiaoprørere. Den enhed, der havde været i området inden hold 4, og de britiske enheder havde anvendt megen tid på at undersøge militsen og politichefens tilknytning. Det udgjorde en udfordring, fordi militsen var optaget af at etablere sig som en magtfaktor i Basra-området. Det indebar blandt andet, at de danske soldater ikke altid kunne få adgang til politistationerne, når de ønskede det. Militserne brugte endvidere en sekterisk vinkel til retfærdiggøre deres aktioner og havde indflydelse på de lokale politimyndigheders behandling af fanger. Madhimilitsen var en religiøst funderet shiamilit med en ung præst i spidsen, som engagerede unge arbejdsløse. I perioden frem til november 2004 fik de oplysninger fra deres foresatte om, at der var store problemer inde i Basra by med sekterisk forfølgelse af sunnier, hvilket også berørte f.eks. politistationen i Umm Qasr. Vejsidebomber blev et problem fra tiden omkring udsendelsen af hold 4 og udgjorde især en risiko omkring Shaiba Log Base og Az Zubayr. Han skulle derfor også indsamle efterretninger med henblik på at kunne imødegå denne trussel.

Han aflagde jævnligt de førnævnte politistationer besøg for at indsamle informationer, men observerede under sådanne besøg ikke, hvordan eventuelle indsatte blev behandlet. Efterretningssektionen fik at vide af de to tilknyttede engelske underafdelinger, at sunnier og kriminelle blev behandlet meget hårdhændet i fængslerne. De udførte derfor også tilsynspatruljer i området. Det indgik herunder som en vigtig opgave at besøge politistationerne. Foreholdt kort over ”Den danske bataljons område august 2004 – januar 2005”, jf. ekstrak-

tens bind VI, side 725, forklarede han, at det blåmarkerede område var det danske ansvarsområde. Der er omkring 50 km fra områdets sydlige del til den nordlige del.

Chefen for efterretningssektionen briefede dagligt staben, dvs. sektionscheferne og nogle gange sektionernes næstkommanderende, om situationen. Briefingen foregik både mundtligt og skriftligt. Bataljonen havde et intranet, som man anvendte til intern kommunikation, herunder den daglige briefing. Den skriftlige briefing blev samlet i et dokument, som blev fremsendt til Hærens Operative Kommando (HOK). Spørgsmålet om fangebehandling indgik i rapporteringen, hvis der havde været en hændelse om overgreb på en politistation. Det var tilfældet et antal gange. Indberetningerne blev enten underskrevet af bataljonschefen eller chefen for staben.

Han blev inddraget i Operation Green Desert få dage før operationen. Foreholdt auditorrapport af 22. oktober 2012 vedrørende afhøring af vidnet, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 576, 3. hele afsnit, forklarede han, at "NK" var Jesper Møller-Pedersen, der var ankommet kort tid før Operation Green Desert. Foreholdt samme rapport, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 576, 4. og 5. hele afsnit, bekræftede han, at det er en korrekt gengivelse af hans forklaring til Forsvarets Auditørkorps. Hans møde med den irakiske efterretningsofficer fandt vistnok sted den 22. november 2004. Han havde tidligere arbejdet sammen med personen, der kom fra den irakiske bataljon i Az Zubayr. Han fik indtryk af, at vedkommende var sendt i byen med et meget kort budskab. Det kunne der være flere årsager til, men kilden kunne ikke stedfæste de konkrete mål, hverken på kort eller luftfotografi. Han vurderede derfor, at efterretningerne ikke var troværdige. Han talte under mødet et par timer med efterretningsofficeren. Deres første indtryk var, at hvis officerens oplysninger var korrekte, ville alt, hvad de gerne ville fange for at skabe ro i området, befinde sig inden for målområderne, hvilket ville være fantastisk. Officeren talte alene med vidnet og en tolk. Han vurderede, at oplysningerne var lige så utroværdige som tidligere oplysninger fra officeren om andre forhold. Han kan ikke huske, hvem der medvirkede som tolk.

Han kørte dagen efter – formentlig den 23. november 2004 – ud til de mulige mål sammen med den irakiske efterretningsofficer og en tolk. Officeren var heller på stedet i stand til at udpege målene. Enten var det gået for hurtigt for efterretningsofficeren at indhente efterretningerne, eller også var det ikke helt sandt. Vidnet præsenterede ham derfor for nogle forkerte oplysninger om, at der i en bygning i området lå en våbenfabrik, hvilket officeren bekræftede. Dette understregede, at officeren ikke var troværdig. Under efterprøvningen af

kildeoplysningerne gjorde vidnet brug af sit lokalkendskab om Az Zubayr, som han havde fra egne kørsler i området og fra den engelske brigade. Han skrev i den forbindelse den 23. november 2004 til en engelsk kollega for at høre, om de kunne bekræfte efterretningsofficerens beskrivelse af situationen i Az Zubayr. Kollegaen gav en vurdering af efterretningsofficerens troværdighed, som svarede til vidnets egen vurdering. Kollegaen kunne i øvrigt hverken be- eller afkræfte oplysningerne. Dette indgik i vidnets konklusion, hvorefter han anbefalede, at operationen blev udskudt, indtil efterretningerne på anden vis måtte være blevet verificeret. Han meddelte dette til Jesper Møller-Pedersen, som antageligt briefede opad i systemet på et stabsmøde. Vidnet udarbejdede en efterretningsrapport, hvori konklusionen var, at efterretningskilden var utroværdig. Der var i efterretningssektionen ingen uenighed om denne konklusion. Rapporten blev sendt opad i systemet.

Der blev blandt andet afholdt et "første stabsmøde" med deltagelse af John Dalby, som vidnet har forklaret i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 577, næstsidste afsnit. Han kan ikke huske datoen for mødets afholdelse, men det var inden operationen. Mødet blev anvendt til "war gaming", hvor man arbejdede med planlægning af operationen i lyset af blandt andet efterretningssektionens bidrag om de irakiske efterretningsoplysninger. På mødet var der en dialog om efterretningskildens troværdighed. Der var nogle, herunder vidnet, der mente, at efterretningerne var noget tynde. Andre mødedeltagere fokuserede på, at operationen ville kunne medvirke til at styrke den irakiske bataljon i lokalområdet. Dette var udtryk for, at træningen af de irakiske styrker vægtede tungere end holdbarheden af efterretningsoplysningerne i afvejningen af, om operationen burde gennemføres. Han blev klar over, at operationen under alle omstændigheder ville blive gennemført, da Jesper Møller-Pedersen på et senere tidspunkt orienterede ham herom efter at have deltaget i endnu et stabsmøde.

Vidnet var i efterretningssektionen "lead planner" på aktionen, fordi Az Zubayr lå i hans område. Han udarbejdede "target folderen" for Operation Green Desert. Der skulle udarbejdes to risikovurderinger, dels "mest sandsynlige scenarie", dels "worst case scenarie". Han medtog ikke den ifølge hans vurdering relevante kildevurdering i "target folderen", fordi han i en tidligere version havde medtaget vurderingen og efterfølgende havde fået at vide, at den ikke skulle stå i "target folderen". Det var John Dalby, der af hensyn til irakerne ønskede, at vidnets kritiske bemærkninger om efterretningskilden ikke indgik i "target folderen". Han fik dette at vide før andet stabsmøde, der formentlig blev afholdt den 23. november 2004. Det skete i hvert fald inden den endelige befalingsudgivelse. Han er lidt

usikker på kronologien i de afholdte møder op til operationen. Hans oprindelige vurdering ”overlevede” dog i et vist omfang i ”target folderen” – nemlig i beskrivelsen af ”mest sandsynlige scenarie”, hvoraf det fremgår, at der sandsynligvis ikke ville blive ydet modstand på målene, og at der ville være mange civile. Vidnet var med til befalingsudgivelsen sent den 23. november 2004, hvor ”target folderen” også blev udgivet. Han havde således to-tre timer til at revidere angivelsen af kildetroværdigheden i ”target folderen”.

Vidnets ”target folder” indgik i operationsbefalingen. Der kunne endvidere være en efterretningsdel i denne, men det kan han ikke huske. Foreholdt bilagsfortegnelse til Frago 284, jf. ekstraktens bind V, side 392, forklarede han, at han også udarbejdede ”A. Target pack”. ”C. OP GREEN DESERT overlay” er operationskalker. Han udarbejdede endvidere et PSYOPS-anneks, der indgik som en del af befalingen. Det blev udarbejdet i sidste øjeblik, formentlig den 24. november 2004.

PSYOPS-annekset omhandlede nogle ”hand outs”, opfølgende møder samt udlevering af videokameraer. Foreholdt Anders Staffes forklaring til auditørrapport af 12. august 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 768, sidste afsnit, forklarede han, at han husker, at han kort før Operation Green Desert ”buldrede” ind i Anders Staffe. Han kan ikke huske, at de drøftede brugen af kameraer under operationen. Kameraerne var blevet sendt fra Danmark til lejren nogle dage – eventuelt op til et par uger – før operationen. De havde ikke fået kameraerne tildelt som følge af særlige problemer i Dancon. Det indgik i forberedelsen af operationen, at der skulle anvendes kameraer. Efterretningssektionen skulle fordele kameraerne til underafdelingerne, idet John Dalby havde instrueret herom på et stabsmøde, hvorefter Jesper Møller-Pedersen kom retur fra mødet og orienterede om beslutningen. Han kan ikke huske, om det skete den 22., 23. eller 24. november 2004. Han vil mene, at spejdereskadronen og panserinfanterikompagniet skulle udstyres med videokameraer til brug under operationen. Der blev udleveret ét kamera til hver af disse underafdelinger, og endvidere medbragte Jesper Møller-Pedersen et kamera under operationen. Han ved ikke, hvor mange kameraer, der var ved CYAN 1, men han antager, at der var det ene kamera, som panserinfanterikompagniet medbragte under operationen. Han husker ikke, hvem der instruerede i anvendelse af kameraerne, men det har været en fra efterretningssektionen. Det kamera, man på et tidspunkt kan se på videooptagelsen fra CYAN 4, ligner de kameraer, de havde fået tilsendt fra Danmark. Kameraerne var kæmpestore og var udstyret med ”day” og ”night” mode. Han er sikker på, at kameraet, man kan se på videoen, er et af de udleverede kameraer.

Vidnet kørte sammen med bataljonschefen John Dalby, Anders Nørby og Raff, der var vognkommandør, til den fremskudte kommandopost nær CYAN 1. Der var endvidere en kører og en tolk, Jamal Hammoud. Han vil tro, at militærjurist Kenneth Buhl ligeledes var med, men det kan han ikke huske. De ankom inden solopgang. Samtidig hermed blev ydre ring etableret omkring CYAN 1. Den fremskudte kommandopost lå uden for Camp Chindit bag nogle jordvolde med indsigt mod CYAN 1. De holdt i en afstand af omkring 300-400 meter fra landevejen. De kunne se hjørnet af det gadekryds, som moskeen ligger i nærheden af, men de kunne ikke se moskeen. Der var stille, men spændingsniveauet var højt, for de vidste jo ikke, hvad der ville møde dem, når styrkerne bevægede sig ind mod målet. Han kan ikke huske de forskellige klokkeslæt for operationens faser. Der blev på et tidspunkt afgivet skud ved CYAN 1, hvilket der blev givet melding om over radioen, som var på højttaler. De modtog under operationerne ved CYAN 1, 3 og 4 løbende en række radiomeldinger om status.

På et tidspunkt, efter at disse operationer var afsluttet, tog de videre til CYAN 2. På fotografiet i støttebilagssamlingen bind 2, side 84, kan man se vidnet sammen med en englænder og personer fra TSU. Fotoet blev taget, da de efterfølgende var ude ved CYAN 2. Spejdereskadronen gik ind og afsøgte området. De havde fået at vide, at det var en Al-Qaeda træningslejr, men de andre mål havde vist sig ikke at indeholde det, som den irakiske efterretningsofficer havde oplyst forud for operationen, så de havde ”paraderne lidt nede”. Efterretningsoplysningerne vedrørende CYAN 2 gik også på, at der skulle være tungt artilleri. De fandt hverken træningslejr eller artilleri. De fandt derimod en stor mængde hash, der for så vidt godt kunne tænkes at have været til brug for Al-Qaedas finansiering af terroraktioner. De lagde dog til grund, at der var tale om interne opgør.

Anders Berg Olesen og Jesper Møller-Pedersen kom forbi den fremskudte kommandopost, da operationen var eller var ved at være afsluttet, og der ”var ro på”. De holdt på daværende tidspunkt syd for CYAN 2. John Dalby sad inde i køretøjet, og vidnet og Jamal Hammoud sad oven på dette. Anders Berg Olesen kom hen og sagde til John Dalby, at de tilbageholdte irakere havde fået nogle tæsk. Vidnet begyndte straks at tænke i mulige PSYOPS-tiltag. John Dalby trak lidt på skulderen over det og sagde ”hmm” eller noget lignende. Jesper Møller-Pedersen bar på dette tidspunkt videokameraet i hånden.

Han returnerede med John Dalby m.fl. omkring kl. 13.00 eller 14.00 som nogle af de sidste til Shaiba Log Base. Han gik i gang med at udarbejde et notat om efterretningerne fra operationen. På et tidspunkt gennemså Jesper Møller-Pedersen på kontoret sin filmoptagelse fra CYAN 4 og udbrød ”hold kæft de får tæsk”. Jesper Møller-Pedersen viste ham optagelsen, og han tænkte ved sig selv, at dette var noget, de i PSYOPS skulle have rettet op på. Han gik over til John Dalby og nævnte for ham, at de havde et problem. Han havde opholdt sig sammen med John Dalby under hele operationen og fandt det derfor ikke unaturligt at gå direkte til ham med sin bekymring. Han viste også filmen for John Dalby, der udtalte, at det ikke så godt ud. John Dalby spurgte lidt overraskende for vidnet, hvad han tænkte, at det kunne betyde. De talte om, at en ny fangesag kunne bevirke, at de danske styrker ville blive trukket ud af landet. John Dalby spurgte herefter, om vidnet kunne tage ansvaret for dette. Spørgsmålet fik vidnet til ud fra en hurtig kalkule om betydningen af fortsat dansk tilstedeværelse i Irak i forbindelse med de nært forestående valg at overbevise sig selv om, at det ikke var værd at gøre mere ud af episoden ved CYAN 4.

Udspurgt af advokat Peter Biering forklarede han, at han løbende i tiden efter udsendelsen til Irak har udarbejdet de noter, han har medbragt i landsretten under afhøringen. Det har han gjort i lyset af den sag, der har kørt siden 2012. Der var udstedt Rules of Engagement (ROE) for den danske bataljon i Irak, og de var meget opmærksomme på, at danske styrker var udsendt på FN-mandat. De var noget usikre på, hvilken betydning overdragelsen af suveræniteten til irakerne ville få for hold 4. Samtidig var de meget opmærksomme på Hommel-sagen og Abu Ghraib. Mishandlingen af fanger i Abu Ghraib kom frem i offentligheden i april 2004. Hommel-sagen udspandt sig i maj 2004. Suverænitetsoverdragelsen fandt sted den 28. juni 2004. Hold 4's ansvarsområde var fire-fem gange større end hold 3's. Denne udvidelse var sket ud fra den vurdering, at der var blevet så relativt roligt i landet, at danskerne kunne have et større ansvarsområde. Basra by var ikke omfattet af det danske ansvarsområde. Et ansvarsområde er et ”AOR”. De danske styrkers opgaver inden for ”AOR” var reguleret af mandatet og opgavebeskrivelsen i folketingsbeslutningen.

Det lokale irakiske politi (ICDC) havde den udfordring, at deres køretøjer blev brugt til likvideringer. Det påvirkede politiets forhold til lokalbefolkningen. ING var også infiltreret, men ikke så meget som politiet, fordi ING-soldater kom fra andre dele af landet. Det er ikke hans vurdering, at TSU var infiltreret af militspersoner, men TSU havde en meget hårdhændet tilgang til ”banditter”, hvilket udgjorde et opmærksomhedspunkt. Den største forskel mellem lokalt politi, ING og TSU lå i det pres, der kunne hvile på den enkelte per-

son. Dette afhang navnlig af, om vedkommende var fra lokalområdet eller ej. Det lokale politi, der rekrutterede lokalt, var derfor mere sårbart.

Forevist kort i støttebilagssamlingens bind 1, side 60, forklarede han, at "Sector 1" minder om det område, han havde ansvar for, og hvor han var ude at besøge politistationer. Han har også været på besigtigelser nord for Basra by. Han har ikke set fængsler i Basra by. Han har læst rapporter om TSU's faciliteter i Basra by. Rapporterne indgik i deres vurderinger af, om det var et isoleret opmærksomhedspunkt, at TSU kunne være meget hårdhændet, eller om der også bestod relationer mellem TSU og oprørmilitsen. De danske styrker havde ikke samarbejde med TSU.

Det var almen kendt, at der foregik mishandling af fanger på en lang række politistationer rundt om i landet, herunder i Basra-området. Det var en generel forståelse af forholdene på irakiske politistationer. Deres tillid til det lokale politi var dalende, f.eks. fik de danske styrker aldrig adgang til at besigtige politistationen i Umm Qasr. "Mishandling" dækker i hans øjne behandling, der ikke er respektfuld og ordentlig. Det kan omfatte manglende lægehjælp, fanger der nægtes mad og drikke og sidder i varme eller kulde, slag og anden vold samt tortur – dvs. hele spektret af det, man må forstå ved mishandling. Man havde stillet irakerne i udsigt, at forholdene ville blive bedre end under Saddam Hussein, men det var et løfte, som ikke blev indfriet, når politiet fortsat mishandlede fanger. Hvad der var "almen kendt" i ledelsesgruppen, var ikke nødvendigvis også almen viden for en kører på en Piranha.

De danske styrker skærpede tilsynet, men fik samtidig besked på, at det i første række var irakerne, der skulle udføre sikkerhedsopgaver. Der var to engelske enheder i det område, som han havde ansvar for, og den ene patruljerede i Az Zubayr. Han kørte patruljer sammen med de engelske enheder. Disse enheder havde også personel fra britisk militærpoliti.

De daglige rapporter til HOK var "Daily Sitrep" som den, der er indeholdt i tillægsekstraktens bind 1, side 449. De udarbejdede også sammenfatninger til stabschefen. Særlige hændelser skulle ligeledes rapporteres.

Tolken, der medvirkede under mødet med vidnet og den irakiske efterretningsofficer, var en af de danske militærtolke. Det gjaldt også den tolk, han medbragte under køreturen til målene sammen med efterretningsofficeren. Han kan ikke genkende dokumentet i tillægs-

ekstraktens bind 1, side 320, men det giver god mening, hvis det omhandlede dokument var irakernes første henvendelse om bistand. Den irakiske efterretningsofficer fik lov til at iføre sig en dansk uniform, da de skulle besigtige målene, for at han ikke skulle blive genkendt. Mødet og den efterfølgende køretur til målene sammen med efterretningsofficeren blev gennemført, inden de havde oversat eventuelle skriftlige henvendelser og inden udarbejdelsen af ”target folderen”. ”War gaming” blev også gennemført inden udarbejdelsen af ”target folderen”.

Foreholdt ”target folder” i tillægsekstraktens bind 1, side 327 ff., bekræfter han, at den godt kan være udarbejdet af ham. Han vil mene, at datoangivelsen 22. november 2004 på forsiden er dokumentets datering. Punkt 1.2 indeholder hans risikovurdering. Han vil mene, at der lå tidligere versioner forud for den pågældende ”target folder”. Det foresvæver ham således, at de fik lavet nogle bedre fotografier af målenes facader, som indgik i ”target folderen”. Eksempelvis beskrivelsen af ”Target type” under ”Target 4b” var baseret på oplysningerne fra den irakiske efterretningsofficer. Det er sådanne oplysninger om målene, som han vurderede var yderst tvivlsomme. Da de udarbejdede ”target folderen”, havde de ikke kunnet få oplysningerne bekræftet. Dette er anført i punkt. 1.4 om ”Justification”. Havde det været en dansk operation, ville man også have bemærket, at kilden ikke kunne tillægges nogen væsentlig betydning. Efterretningsofficerens oplysninger viste sig da også ikke at passe på noget punkt. Det var fundet af hash under operationen, der gav dem mistanke om, at der var tale om et internt opgør. Luftfotografierne i ”target folderen” havde de fået af englænderne, hvilket formentlig også gælder de øvrige fotografier.

Han tror ikke, at det lokale politi deltog under Operation Green Desert, for de danske styrker ville næppe have inddraget dem i operationen, der således blev gennemført af TSU, ING, de danske og engelske styrker. Personerne på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 96, er fra TSU. Der blev op til valget leveret et stort antal politibiler til Basra, som blev kørt til Baghdad. Så de irakiske styrker, herunder TSU, anvendte de køretøjer, de nu engang kunne få rådighed over. Den omstændighed, at der på fotografier fra operationen ses køretøjer med påskriften ”POLICE”, giver ikke i sig selv grundlag for at slutte, at der må have været lokalt politi til stede under operationen.

I Post Operation Report blev efterretningskilden klassificeret som ”F6”, hvilket var en politisk begrundet klassificering. Den var ikke dækkende for den konkrete ”target folder”. Han ville have klassificeret kilden som ”F5”. En kilde i kategori 5 er dårligere end en i

kategori 6. Det var John Dalby, der besluttede, at kilden skulle klassificeres som "F6" af hensyn til den irakiske bataljon. Vidnet blev rasende over ordren, fordi det var hans vurdering, at man – ved ikke at søge yderligere verifikation – ville komme til at udføre operationen i blinde. Begrundelsen for alligevel at gennemføre operationen var, at det ville være en god oplevelse for de irakiske styrker, og at det ville styrke dem i lokalsamfundet. Dette var John Dalbys beslutning. Han ved ikke, om der medvirkede andre ledere i beslutningen. På Camp Chindit var der en enhed fra ING og et britisk kompagni. Det var denne britiske enhed, han kommunikerede med om efterretningsoplysningerne fra den irakiske officer. Camp Chindit blev også omtalt som Akka-basen. Det engelske kompagni i Camp Chindit var underlagt den danske bataljon, men kørte også egne patruljer. Efterretningssektionen gjorde et ihærdigt forsøg på at få verificeret efterretningerne hos englænderne i Camp Chindit og var ret presset på tid, fordi det var vanskeligt at få verificeret oplysningerne.

Han mener, at PSYOPS-annekset indgik som et tillæg til operationsbefalingen. Det støtter han på, at der er omtalt udlevering af "hand outs" i TOC-loggen. Udlevering af "hand outs" til lokale ville ikke finde sted efter en operation, medmindre der er udarbejdet et PSYOPS-anneks herom til operationsbefalingen. Han kan ikke huske, hvad der stod på "hand outs", men de indeholdt givetvis oplysninger om formålet med indsatsen og muligheden for at opnå erstatning i tilfælde af skader m.v. Tolkene havde formuleret teksten, hvorefter de havde fået trykt et antal eksemplarer inde i Basra by. Jesper Møller-Pedersen, må have truffet beslutning om, hvem der skulle have udleveret videokameraer. Jesper Møller-Pedersen ville ikke træffe egne beslutninger, som ikke var i orden. Foreholdt, at Jesper Møller-Pedersen for landsretten har forklaret, at han ikke erindrer at have haft nogen drøftelse med panserenheden om anvendelse af kameraer, bemærkede vidnet, "ja, sådan kan det jo gå".

Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra CYAN 4 ved minuttal 20:33 forklarede han, at han ikke kan typebestemme de anvendte kameraer. Personen, der ses holde et kamera, er i dansk uniform. Han vil mene, at kameraerne var ens – de kunne i hvert fald det samme, herunder foretage brugbare optagelser i mørke. Kameraer med denne feature var på daværende tidspunkt ret dyre.

Da Jesper Møller-Pedersen sammen med Anders Berg Olesen kom hen til John Dalbys Piranha efter operationen ved CYAN 4, bar han sit kamera i et håndtag. Kameraerne målte omkring 40-50 centimer. Fotografierne i støttebilagssamlingens bind 2, side 107, 119, viser

forward command post. Fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 121, kan godt være indsigt fra forward command post mod CYAN 1. Han ved ikke, hvem der gik ind i husene på målene, for han var efterretningsofficer og beskæftigede sig ikke med den del af operationen. Der var generelt mange tilfælde af ”festskyderi” op i luften i Az Zubayr. Det kunne vanskeliggøre vurderingen af, om skud var fjendtlige og udgjorde en trussel. De våben, man fandt i CYAN 1, var ikke usædvanlige for forholdene i Irak. Alle og enhver havde våben. Det var en stor mængde hash, man fandt i CYAN 2, men der var usikkerhed om den præcise mængde. De vidste ikke, om der var økonomi bundet op i den slags. Det kan ikke udelukkes, at hashen skulle have været solgt til finansiering af terroraktiviteter.

John Dalbys reaktion, da han fik meldingen om, at irakerne havde fået tæsk, fremstod åben for fortolkning. Der gjaldt meget klare regler, hvorefter John Dalby skulle have undersøgt oplysningen nærmere. Hele formålet med det danske styrkebidrag var at genopbygge samfundet med ordentlige institutioner. De irakiske borgere havde intet ønske om, at den tidligere mere hårdhændede kultur skulle fortsætte. Han opfattede Anders Berg Olesens melding som ekstraordinær, herunder i lyset af videooptagelsen. Det ville ikke – som det efterfølgende skete – være blevet til en sag i lokalstyret i Az Zubayr, hvis ikke det havde været alvorligt. Foreholdt Jesper Møller-Pedersens forklaring for landsretten, hvorefter han i lyset af trusselvurderingen ikke oplevede irakernes ageren ved CYAN 4 som kontroversiel, bemærkede vidnet, at Jesper Møller-Pedersen næsten lige var ankommet til Irak og derfor næppe var den rette til på daværende tidspunkt at vurdere, hvad der var sædvanlige eller kontroversielle handlinger.

Efterretningssektionen udarbejdede efter operationen en Post Operation Report, jf. tillægs-ekstraktens bind 1, side 412 f. Han mener, at beskrivelsen i rapportens punkt 2.2 i hovedsagen er retvisende. Det er dog hans vurdering, at Az Zubayr med sine 600.000 indbyggere ikke udgjorde et beskyttet miljø, idet byen var et meget farligt sted. Vidnets udarbejdede også selv en rapport efter operationen. Han husker ikke, om den indgik i grundlaget for Post Operation Report. Den kan også have været til brug for afrapportering over for briterne.

Retsformanden oplyste vidnet, at han vil blive indkaldt til at afgive fortsat forklaring på et senere tidspunkt under hovedforhandlingen.

Tidsplanen for den fortsatte hovedforhandling drøftedes.

Sagsøgernes advokater kunne ikke fremkomme med nye oplysninger vedrørende tidsplanen for den fortsatte hovedforhandling den 6., 9. og 13. marts 2018. Det foreligger for disse datoer således alene oplyst, at der den 6. marts 2018 om formiddagen skal afgives forklaring af militærjurist Kurt Borgkvist.

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 6. marts 2018 kl. 9.30.

Retten hævet kl. 15.47.

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 02-03-2018

Helle Spenner
sektionsleder